

Twickel

Landgoedontwikkelingsplan voor Landgoed Twickel

in het kort

september 2023

Waarom dit plan, Twickel is toch al mooi?

Klopt. Landgoed Twickel is prachtig, dat vindt iedere bezoeker – of je nu dagelijks een ommetje maakt of er speciaal voor in de trein gestapt bent. De monumentale boerderijen, het kasteel, de prachtige oude bomen, de fluitende vogels en het kenmerkende kleinschalige landschap: je vindt het nergens anders.

Maar toch. Ook dit landschap is aan slijtage onderhevig. Houtwallen en hagen zijn plaatselijk verdwenen. Kenmerkend microreliëf is gladgestreken en de ooit rijke flora en fauna is verschaald. Als Stichting Twickel trekken we ons dat aan, want we zijn ooit opgericht om Twickel als natuurreservaat en cultuurmonument in stand te houden.

We zien de druk op het landgoed toenemen. De roep om grootschalige infrastructuur voor de energietransitie en ruimte voor woningen horen wij als stichting ook. Tegelijkertijd liggen er enorme maatschappelijke opgaven (klimaat, water, biodiversiteit, stikstof), waar een landgoed als Twickel bij uitstek een bijdrage aan kan leveren.

Hoe moeten we als stichting omgaan met deze - vaak tegenstrijdige - vragen die gevolgen hebben voor het landschap? Om daar antwoord op te geven, hebben we met Strootman Landschapsarchitecten een plan gemaakt. Dit landgoedontwikkelingsplan geeft een eerste aanzet om met de partners in de omgeving te werken aan een fraai landgoed. Ons doel? Recht doen aan de cultuurhistorische waarde, natuurwaarden én de hedendaagse maatschappelijke uitdagingen.

De leidende principes voor herstel

Het landgoedontwikkelingsplan beschrijft een aantal leidende principes voor het herstel van het landschap. Dit zijn ze:

1. Kwaliteit staat centraal. Op de lange termijn is de keuze voor hoge kwaliteit en schoonheid altijd beter. Kwaliteit gaat namelijk langer mee en is de moeite van het in stand houden waard.
2. Landschapsontwikkeling versterkt een heldere landschappelijke opbouw. Iedere ingreep houdt rekening met de karakteristieken van de specifieke locatie (oude en jonge ontginningen, beekdal of es) en maakt het landschap weer beter leesbaar.
  - o Erven zijn herkenningspunten in het landschap.
  - o De gebiedseigen, historische structuur vormt de leidraad om het gebied voor voetgangers en fietsers nog aantrekkelijker te maken.
  - o We koesteren zand- en klinkerwegen.
  - o Voedselproductie is de basis. Het landschap van Twickel is mede gevormd door eeuwen aan agrarische activiteit. De architectuur van boerenerven en het agrarisch landgebruik zijn en blijven beeldbepalende factoren.

3. Twickel maakt werk van duurzaamheid:
  - o We werken aan een duurzaam en ecologisch waardevol watersysteem en bodembeheer.
  - o We versterken de biodiversiteit in het hele landschap. Natuur en landbouw zijn verbonden en dragen beide bij.
  - o We sluiten kringlopen en verkorten productieketens voor een agrarisch circulair landgoed.
  - o We ondersteunen de energietransitie, maar wel passend bij de schaal van het landschap.
  - o We herstellen ecologische verbindingen en planten bos waar het kan – zie ook onze bos- en natuurbeheervisies.

Het landgoedontwikkelingsplan op hoofdlijnen

Het ontwikkelingsplan is gebaseerd op de historische structuur van het landschap rond 1850. De huidige ligging van wegen, bebouwing, ontginningen, escomplexen en beekdalen is toen namelijk ontstaan. Het landgoedontwikkelingsplan volgt deze oude structuren – zonder een reconstructie te worden.

Water

In vroeger tijden waren grote delen van het landschap kletsnat. Met de aanleg van een fijnmazig netwerk van sloten en greppels hebben onze voorgangers het landschap geschikt gemaakt voor land- en bosbouw.

Tegenwoordig is verdroging ons grootste probleem, zowel op landbouwgrond als in onze natuurterreinen en bossen. Met toenemende droogte en heftiger buien, willen we water graag langer vasthouden. Bijvoorbeeld door greppels in natuurterreinen te dempen. En met ondiepere sloten, herstel van oude, meanderende beeklopen en hooilandjes die incidenteel kunnen overstromen.

Landbouw

We hechten veel waarde aan landbouw op het landgoed. Al eeuwen geeft agrarische activiteit het landschap mede vorm. Daarnaast is de pacht een belangrijke inkomstenbron voor het landgoed en nemen de pachters een belangrijk deel van het landschapsbeheer voor hun rekening.

Op de lange termijn streven we naar een natuur-inclusieve landbouw met zo veel mogelijk gesloten kringlopen, samen met de pachters. In meerdere projecten onderzoeken we met de pachters wat werkt. De strokenteelt op de Deldeneresch is een voorbeeld van zo'n project, net als de kruidenrijke stroken en de ontwikkeling van landgoedproducten.

Landschapselementen

Het herstel van het cultuurlandschap begint bij de landschapselementen. Houtwallen, hagen of bomengroepen bij kruisingen van wegen maken het landschap leesbaar – ze zorgen dat je je kunt oriënteren. Tegelijkertijd zijn landschapselementen enorm belangrijk voor insecten, vogels en

kleine zoogdieren. Heggen, houtsingels en houtwallen bieden schuilgelegenheid en voedsel. En ze verbinden natuurterreinen met elkaar. Op dit moment bestaat 7% van onze cultuurgrond uit landschapselementen. We streven naar 10%.

Het landgoedontwikkelingsplan beschrijft welke landschapselementen in ieder type landschap thuis horen. Het plan geeft ook richtlijnen voor de invulling en het beheer.

Recreatie

Het Twickelse landschap is al prachtig. Toch vinden we dat het recreatief nog aantrekkelijker kan worden. We werken de komende jaren met name aan het toevoegen van wandelroutes bij de verschillende dorpskernen en herkenbaar meubilair in Twickel huisstijl. Ook verkennen we of het zinvol is om oude routes in het padennetwerk op te nemen.

Wonen

Van oudsher staan woningen vooral in het oude cultuurlandschap en in de jonge ontginningen. Grootschalige escomplexen, kampen en beekdalen zijn nooit bebouwd geweest. Gelukkig maar, want daarom kunnen we er nog steeds van genieten.

In het landgoedontwikkelingsplan hebben we kritisch gekeken of en hoe wij een bijdrage kunnen leveren aan de woningbouwopgave. En geven daarbij invulling aan de trits 'transformatie, inbreiding, uitbreiding'. Grofweg zien we twee sporen. Als eerste ondersteunen we gemeenten graag door inbreidingslocaties vrij te maken en toe te voegen aan de huidige zoeklocaties.

Ten tweede verwachten we de komende jaren veel vrijkomende agrarische bebouwing, want naar verwachting stopt 25-30% van de boeren. Binnen het volume van een ligboxstal passen meerdere kleine woningen. Zo bouwen we betaalbaar voor starters, alleenstaanden of jonge gezinnen – en blijft het platteland bewoond. Het landgoedontwikkelingsplan schetst de kaders, zodat de landschappelijke kwaliteit behouden blijft.

Energie

Daar waar we een bijdrage kunnen doen aan de energietransitie, doen we dat. We isoleren onze panden. We ondersteunen onze (erf)pachters bij het plaatsen van zonnepanelen op daken. We leggen zo veel mogelijk CO₂ vast door verantwoord bos- en bodembeheer. We verwarmen het kasteel met eigen snoeihout.

Maar, de landschappelijke kwaliteit staat voor ons te allen tijde voorop. Hoge windturbines en zonneparken op landbouw- of natuurgrond staan daar haaks op. In het landgoedontwikkelingsplan onderscheiden we daarom drie schillen. Onze inzet is dat de rijksmonumentale waarde van het landschap rond het kasteel (schil 1) onaangetast blijft. In de randen van ons gebied (schil 3) is meer mogelijk. Bijvoorbeeld kleine erfturbines, gekoppeld aan boerderijen.

Wilt u meer weten over ons werk? Kijk dan op www.twickel.nl.

Download het volledige landgoedontwikkelingsplan via www.twickel.nl/landgoedontwikkelingsplan